

Het inzetten van belastingheffing voor gedragsverandering

Verslag van de zevende jongerenbijeenkomst van de Koninklijke Vereniging voor Belastingwetenschap, gehouden op 23 april 2026 in Den Haag

Mr. K. Misiūnaitė¹ & mr. Y.Z. Wu²

1. Opening

Op een zonnige lentemiddag kwamen zo'n veertig jonge fiscalisten bij elkaar voor de zevende jongerenbijeenkomst van de Koninklijke Vereniging voor Belastingwetenschap (VBW). Ruim honderd jaar geleden is deze vereniging ontstaan vanuit het idee om met gelijkgestemden te kunnen praten over fiscaliteit en zij telt vandaag de dag zo'n duizend leden, afkomstig uit alle delen van de fiscale wereld. Eerst werd kort aandacht geschonken aan het predikaat Koninklijk dat de VBW sinds dit jaar heeft, waardoor een geel kroontje vol trots op slides en correspondentie mag prijken. Loes van Hulten³ opende de inhoudelijke bijeenkomst.

Het onderwerp van de bijeenkomst was het inzetten van belastingheffing voor gedragsverandering. Dit onderwerp werd vanuit verschillende perspectieven benaderd door:

1. Job Harms,⁴ die inging op de vraag of het loont om meer te werken,
2. Steffie Vereijken-van den Bosch,⁵ die inging op gedragsverandering bij bedrijven als gevolg van rapportageverplichtingen, en
3. Mart van Hulten,⁶ die aandachtspunten bij fiscale stimulering van innovatie besprak.

2. Loont het om meer te werken?

Deze vraag is het onderwerp van een onderzoek dat vanuit het Ministerie van Financiën in samenwerking met twee economen van de Erasmus Universiteit is uitgevoerd. Zoals wel bekend is er in allerlei sectoren van de Nederlandse arbeidsmarkt een gebrek aan mensen en is Nederland tegelijkertijd kampioen deeltijdwerken. Ook kent Nederland net als veel andere landen een behoorlijk ingewikkeld belasting- en toeslagenstelsel. De

---

¹ Kristina Misiūnaitė is als beleidsmedewerker btw en overdrachtsbelasting werkzaam bij het Ministerie van Financiën.

² Yolande Wu is werkzaam bij het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden.

³ Docent Fiscale economie bij Erasmus University Rotterdam en Director Netherlands Knowledge Management bij Deloitte Tax & Legal BV.

⁴ Gedragsexpert Fiscaal Beleid bij het Ministerie van Financiën.

⁵ Assistant Professor bij de vakgroep Privaatrecht, Ondernemingsrecht en Arbeidsrecht aan Tilburg University.

⁶ Associate Professor bij het Fiscaal Instituut aan Tilburg University en counsel bij Lubbers, Boer & Douma.

vraag of het nog wel loont om (meer) te gaan werken is tegen de achtergrond van voornoemde factoren een veel gestelde vraag.

Als illustratieve anekdote refereerde Harms naar Lubach, die - weliswaar satirisch bedoeld maar niet geheel onwaar - claimt dat meer werken nog steeds niet loont. Toch zijn de gevallen, waarin mensen die meer gaan werken er vervolgens netto nauwelijks op vooruitgaan, zeker niet representatief.

Harms illustreerde zijn verhaal aan de hand van meerdere grafieken, waarin onder andere het bruto inkomen van mensen staat weergegeven alsook de marginale druk. De marginale druk geeft aan hoeveel je niet overhoudt van een extra verdiende euro en is verschillend al naar gelang de hoogte van inkomen. Toch geldt over het algemeen dat de meeste mensen wel degelijk van elke extra verdiende euro iets overhouden, zeker mensen met lage inkomens. Te zien is dat de marginale druk bij de middeninkomens behoorlijk oploopt en de spreiding toeneemt. Voor wat betreft de middeninkomensgroep zitten er ook mensen tussen waarvoor een extra dag werken eigenlijk heel weinig extra netto-inkomen oplevert. Naarmate de inkomens verder stijgen, geldt dat de marginale druk een beetje afvlakt en ook de spreiding wat kleiner wordt.

In dit onderzoek wordt rekening gehouden met het al dan niet hebben van kinderen of een partner. De marginale druk wordt berekend op basis van rijksbelastingen en toeslagen; er wordt geen rekening gehouden met gemeentelijke inkomensondersteuning, die vaak ook weer inkomensafhankelijk is en invloed kan hebben op de marginale druk. Hierbij werd het voorbeeld gegeven van gesubsidieerde zwemlessen voor een kind, waarbij geldt dat ouders die meer gaan werken een groter deel van die zwemlessen zelf moeten betalen en daardoor netto minder overhouden van bijvoorbeeld een dag extra werken.

De werkelijkheid is wat genuanceerder dan de stelling dat meer werken niet loont. Deze stelling berust in elk geval deels op een misperceptie. Doel van het onderzoek was om te zien hoe accuraat mensen zelf hun marginale druk kunnen inschatten en, als hun inschatting niet helemaal klopt met de werkelijkheid, of zij na het verkrijgen van informatie over wat een dag of uur meer werken hen daadwerkelijk oplevert, inderdaad meer of minder gaan werken. Geprobeerd is om dit te toetsen via een steekproef die behoorlijk representatief is voor de bredere Nederlandse bevolking. Er zijn vragenlijsten uitgezet onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking, waarbij circa 3.000 respondenten willekeurig aan groepen werden toegewezen die op verschillende manieren informatie kregen over hun werkelijke marginale druk. De hypothese was dat hiermee een eventuele onderschatting of overschatting van de

marginale druk zou kunnen worden gecorrigeerd. Dit corrigeren gebeurde op persoonlijk niveau (door het aanbieden van een tool waarmee mensen zelf hun marginale druk konden berekenen) respectievelijk via een meer algemeen verhaal over de marginale druk voor lagere, midden en hogere inkomensgroepen. Voor informatie op maat over hun marginale druk moesten mensen meer moeite doen door het beantwoorden van vragen. Ook is het hierbij relevant of mensen aangeven beperkingen te hebben om meer uren te gaan werken, vanwege bijvoorbeeld de zorg voor kleine kinderen of hulpbehoevende ouders. Duidelijk blijkt dat er bij de meeste mensen misperceptie bestaat over hun marginale druk: bij lagere inkomens is er gemiddeld genomen sprake van een overschatting, en bij hogere inkomens juist van een onderschatting. De verschillende respondenten in de verschillende interventie-groepen zijn vergeleken met een controlegroep, zowel voor en na het krijgen van de informatie over de marginale druk. Hierbij is op beide momenten gekeken naar hun inschatting van hun marginale druk, en naar hoeveel uren zij betaald werk verrichten.

Bij mensen die aanvankelijk hun marginale druk hadden overschat (dit waren vooral mensen met lagere inkomens) leidde de interventie tot een afname van deze misperceptie en tot een toename van het arbeidsaanbod van circa 1-1,5 uur/week extra. Bij “onderschatters” (dit waren vooral mensen met hogere inkomens) leidde de interventie ook tot een afname van de misperceptie, maar niet tot een significante verandering van het arbeidsaanbod. Echter, bij “onderschatters” die hadden aangegeven beperkingen te hebben om meer te werken leidde de interventie wel tot een afname van het arbeidsaanbod: deze groep had geleerd dat het terugschroeven van het aantal gewerkte uren werken minder “financiële pijn” zou doen dan zij aanvankelijk dachten, waarmee het dus aantrekkelijker werd om meer tijd te reserveren voor zaken zoals kinderopvang of mantelzorg.

Het onderzoek suggereert dat het nuttig is om mensen meer inzicht te geven in de financiële consequenties van meer of minder werken. Momenteel wordt nagedacht over mogelijkheden om dit inzicht op grotere schaal toe te passen. Hierbij is onder andere de vraag of dit beter is om te doen op een meer gepersonaliseerde wijze of juist via meer algemene informatie, bijvoorbeeld via een campagne.

3. Gedragsverandering bij bedrijven als gevolg van rapportageverplichtingen

Vereijken-van den Bosch belichtte de rol van regelgeving bij het stimuleren van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit deed zij vanuit haar perspectief als ondernemingsrechtjurist en onderzoeker. In haar onderzoek kijkt zij specifiek naar het effect van rapportageverplichtingen op grote ondernemingen.

Zijn er bewijzen dat ondernemingen duurzamer gaan ondernemen, omdat zij daarover moeten rapporteren? Het antwoord daarop moet terughoudend zijn, omdat het moeilijk is om dit te meten. Vereijken-van den Bosch kijkt daarom vooral naar de gedachte achter die regelgeving en de vraag waarom die rapportageverplichtingen zouden werken.

Waarom zouden ondernemingen rapporteren? Binnen het ondernemingsrecht bestaat de principaal-agenttheorie. De principaal legt bepaalde besluitvorming in handen van de agent, maar daardoor kunnen er tegenstrijdige belangen ontstaan. De aandeelhouders zijn de principalen die investeren in het bedrijf, terwijl het bestuur zich bezighoudt met de dagelijkse beleidsvoering en handelt namens de vennootschap. De aandeelhouders hebben die bevoegdheid gedelegeerd aan het bestuur. Het rapporteren is een manier om het bestuur rekening en verantwoording te laten afleggen aan de aandeelhouders.

Waarom zouden ondernemingen uit zichzelf willen rapporteren? Bijvoorbeeld om een betere reputatie te verkrijgen en daarmee een concurrentievoordeel ten opzichte van anderen te behalen. Maar het kan ook dat ondernemingen willen voorsorteren op wet- en regelgeving. Het helpt namelijk om je goed voor te bereiden: alvast de interne processen in te richten op toekomstige rapportageverplichtingen, risico's te identificeren, materialiteit te bepalen en stakeholders te betrekken in de besluitvorming over duurzaamheidsplannen en -doelen. Een onderneming kan ook uit moreel oogpunt zelf willen rapporteren. Een voorbeeld daarvan is te vinden in het jaarverslag van Tony's Chocolonely.

Waarom zouden ondernemingen niet willen rapporteren? Allereerst het ontbreken van een gelijk speelveld: een onderneming wil niet als enige met de billen bloot en daarvoor worden afgestraft. Een andere reden is dat er aansprakelijkheidsrisico's kunnen zijn. Rapporteren kost daarnaast veel tijd en geld en de reputatie van een bedrijf kan juist beschadigd worden. Tot slot wil men uiteraard geen gevoelige bedrijfsinformatie openbaar maken.

Waarom zouden ondernemingen verplicht zijn te rapporteren? Als ondernemingen te veel flexibiliteit en vrijheid hebben om zelf te bepalen waarover ze rapporteren, dan ligt '*greenwashing*' op de loer. Daarom is veel regelgeving erop gericht om de ruimte om alles rooskleuriger voor te stellen, de kop in te drukken. Daarnaast is het verschaffen van informatie vaak de sleutel tot verandering. Publieke verantwoording en transparantie over duurzaamheid kan leiden tot gedragsverandering, omdat investeerders en consumenten een onderneming op de gepubliceerde informatie kunnen afrekenen. Rapportage kan ook leiden tot meer interne reflectie bij het bestuur. Regelgeving zorgt

voor harmonisatie en uniformiteit: met het standaardiseren van informatie kun je alles beter vergelijken.

Vereijken-van den Bosch stond vervolgens stil bij Europese regelgeving op het gebied van duurzaamheid en rapportage. Financiële materialiteit was al ingevoerd in de *Non-Financial Reporting Directive (NFRD)*⁷ en is voor investeerders van belang. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de impact van klimaatverandering op de waarde van een bedrijf. De *Corporate Sustainability Reporting Directive*⁸ is de opvolger van de NFRD en legt meer nadruk op een dubbele materialiteit: niet alleen de financiële, maar ook impactmaterialiteit. Het gaat dan om de impact van de onderneming op de omgeving, wat relevant is voor een bredere groep van stakeholders zoals consumenten en werknemers.

Op Europees niveau is oog geweest voor ‘*sustainable finance*’: als investeerders – zoals banken en pensioenfondsen – op basis van de gerapporteerde informatie meer duurzaamheidsoverwegingen meenemen, komen de geldstromen via hen ook meer terecht bij duurzame activiteiten. In het kader van duurzame financiering is de *Taxonomieverordening*⁹ verschenen, gericht op het verschaffen van duidelijkheid over wat ‘duurzaam’ precies is. De totstandkoming daarvan ging gepaard met flink wat discussie, bijvoorbeeld op het gebied van kernenergie: daarin verschilden Duitsland en Frankrijk van mening.

Met de *Sustainable Finance Disclosure Regulation*¹⁰ worden financiële producten ingedeeld in drie categorieën. Producten in de donkergroene categorie hebben duurzame beleggingen tot doel, die in de lichtgroene categorie tonen ook enige ambitie op duurzaamheidsgebied en die in de grijze categorie hebben geen duurzaamheidsdoel.

Tot slot legde Vereijken-van den Bosch de zaal een aantal stellingen voor. De eerste luidde: “Verplichte duurzaamheidsrapportage dwingt ondernemingen om duurzaam te zijn.” Uit het publiek werd geopperd: oneens. Je hoeft alleen transparant te zijn; dat

---

⁷ Richtlijn 2014/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen (*PbEU* 2014, L 330/1).

⁸ Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (*PbEU* 2022, L 322/15).

⁹ Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (*PbEU* 2020, L 198/13).

¹⁰ Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (*PbEU* 2019, L 317/1).

betekent nog niet dat je ook duurzaam moet zijn. Daarvoor is ook andere regelgeving nodig. Wel zal verplichte rapportage ondernemingen (indirect) bewegen tot duurzamer gedrag.

“Bedrijven kunnen hun geld beter investeren in werkelijke duurzaamheidsinitiatieven, dan in rapportage.” Uit het publiek werd geopperd: oneens. Grote ondernemingen voelen niet altijd de druk om uit zichzelf te verduurzamen, dus dan is het beter om ze verplicht te laten rapporteren.

“Less is more.” Uit het publiek werd gereageerd: veel van de rapportageverplichtingen zijn van bovenaf opgelegd. Maar als het perspectief van de onderneming centraal wordt gesteld, zou er meer ruimte zijn voor eigen implementatie en dat is wellicht effectiever. Vereijken-van den Bosch voegde eraan toe dat er in eerste instantie op wel 1.100 datapunten gerapporteerd moest worden. Dat was wel erg veel, maar de huidige ontwikkeling op Europees niveau is weer dat het uitgekleed wordt.

4. Fiscale stimulering van innovatie: inzichten en aandachtspunten

Van Hulten ging in op de fiscale stimulering van innovatie. Waarom nu dit onderwerp? Het nieuwe coalitieakkoord lijkt wel een innovatieakkoord:¹¹ het kabinet wil Nederland aantrekkelijk houden voor innovatieve bedrijven die bijdragen aan de economie, onder andere door een uitbreiding van de WBSO,¹² het behoud van de innovatiebox, de voortzetting van de expatregeling en het aantrekkelijker maken van het fiscale klimaat voor start- en scale-ups.¹³ Verder was in het nieuws dat ruim 90% van alle voordeel uit de innovatiebox naar een paar hele grote bedrijven gaat.¹⁴ Dat roept in de maatschappij discussie op over besteding van dit geld. De fiscale stimulering van innovatie is nu dus weer heel nadrukkelijk onder de aandacht.¹⁵

Van Hulten begon met zijn eigen kijk op fiscale instrumentaliteit.¹⁶ Hij is er niet principieel op tegen, maar het brengt vaak complexe en belangrijke vraagstukken met zich. Enige terughoudendheid en voorzichtigheid is daarom gewenst, alsmede een

---

¹¹ Zie Rijks Innovatie Community, nieuwsbericht van 24 februari 2026 (online te raadplegen via <https://www.rijksinnovatiecommunity.nl/actueel/nieuws/2026/02/24/innovatieakkoord>).

¹² Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk.

¹³ Zie in dat kader de internetconsultatie Wet fiscale stimulering startups en scale-ups (online te raadplegen via <https://www.internetconsultatie.nl/startup/b1>).

¹⁴ G. de Groot en T. Vaessen, ‘Ruim 90% van alle voordeel uit innovatiebox naar ASML, MSD en Booking’, *Het Financieele Dagblad* 13 april 2026.

¹⁵ Van Hulten verwees voor een uitgebreide bespreking van de kabinetsplannen naar F.J. Elsweier, ‘Fiscale punten coalitieakkoord 2026-2030’, *WFR* 2026/66.

¹⁶ Zie ook zijn promotieonderzoek: M.J. van Hulten, *Aiming for Well-Being through Taxation (Fiscale Monografieën nr. 160)*, Deventer: Kluwer 2019.

integrale beoordeling vanuit verschillende perspectieven (zowel juridisch als economisch). In zijn verdere presentatie legde hij de nadruk op het economische perspectief. In dat kader verscheen eerder ook een rapport van de Vereniging voor Belastingwetenschap over de economische kijk op belastingen.¹⁷ De aanbeveling van Van Hulten is om fiscaal instrumentalisme goed te monitoren en te evalueren. Kort gezegd: gebruik fiscaliteit niet als hamer van de timmerman (je ziet een spijker en geeft er een mep op), maar als hamer van de rechter (die meer gebalanceerd wordt ingezet).

Van Hulten stond vervolgens stil bij de aandachtspunten ten aanzien van het innovatie-effect. Ten eerste kent een regime dat gericht is op al beschermd intellectueel eigendom minder kennisoverloop en mogelijk hogere toetredingsbarrières. Ten tweede kunnen fiscale prikkels weglekken in verhoogde inputprijzen, bijvoorbeeld hogere S&O-lonen. Ten derde is het moeilijk om causaliteit vast te stellen. Er is vaak geen duidelijk causaal verband tussen S&O en innovatie, laat staan tussen innovatie en bredere welvaart. Ten vierde zijn kleinere bedrijven gevoeliger voor prikkels, maar hebben zij minder kennisoverloop. Innovativiteit lijkt daarnaast meer gekoppeld te zijn aan de leeftijd dan aan de grootte van een bedrijf. Uit onderzoek blijkt dat juist jongere bedrijven innovatiever zijn. Ten vijfde: vaak wordt het aan de markt overgelaten om het type innovatie te kiezen. Enerzijds is dat goed, anderzijds is er een risico op onderinvestering. De markt zal namelijk kiezen voor winstgevendheid. Laat je het dan over aan de overheid? Onderzoek laat juist weer zien dat de overheid niet altijd goed is in het kiezen van de winnaars ten opzichte van innovatie en dat de markt daar toch vaak beter in is.

Van Hulten deelde vervolgens een aantal inzichten voor effectieve fiscale innovatieprijkkels:

- Enorm belangrijk is om te investeren in menselijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door middel van loonbelastingkortingen voor S&O-personeel en onderwijsgerelateerde fiscale prikkels.
- Focus (ook) op starters en jonge bedrijven, bijvoorbeeld via uitbetaalbare of overdraagbare S&O-verrekening in de aanloopfase. De innovatiebox wordt pas relevant als je winst maakt, maar dan ben je al geslaagd in je innovatie. Juist in de startperiode worden echter vaak veel verliezen gemaakt.
- Hanteer een breed innovatiebegrip. Ook niet-technologische innovaties – bijvoorbeeld op het gebied van sociaal, milieu of arbeidsomstandigheden –

---

¹⁷ *Belastingen vanuit een economische invalshoek. Rapport van de Commissie Economie en belastingen*, Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap no. 262 (2023).

vergroten de brede welvaart, maar vallen nu vaak buiten de scope van fiscale instrumenten.

- Inputgerichte prikkels aan de kostenkant zijn vaak effectiever dan outputgerichte prikkels aan de winstkant. Denk bijvoorbeeld aan prikkels gericht op S&O-uitgaven.

Na deze punten over effectiviteit, ging Van Hulst over tot het bespreken van de efficiëntie van fiscale stimulering van innovatie. Het financieren van prikkels via extra belasting kan namelijk ook economisch gedrag verstoren. Beide kanten moeten dus integraal worden behandeld. Voorts bedragen administratieve kosten al vaak 10% van het fiscale voordeel: om in aanmerking te komen voor een faciliteit moeten allerlei rapportages worden bijgehouden en aanvragen worden gedaan. Hoe strenger en gericht de regeling, hoe hoger de kosten en de mogelijke drempel voor starters. Van Hulst noemde een schatting dat een regeling ongeveer 50% van de kosten moet besparen, anders heeft het geen zin. Als het gaat om hele kleine bijdragen, moeten beleidsmakers zich dus afvragen of er wel een hele regeling opgetuigd moet worden.

Geheel in het thema van technische innovatie organiseerde Van Hulst tot slot een miniconsultatie onder de jonge fiscalisten. Via een QR-code kon het publiek online reageren op een discussiepunt, een stelling en een open vraag. De resultaten werden live door Van Hulst besproken.

Het discussiepunt luidde als volgt. De innovatiebox kent twee doelstellingen: het stimuleren van het Nederlandse vestigingsklimaat en het stimuleren van de technische innovatie in Nederland. Welke van die doelstellingen is wat u betreft het belangrijkste? Ruim 27% stemde op het Nederlands vestigingsklimaat, 45% op technische innovatie en 27% vond beide doelstellingen even belangrijk. Van Hulst lichtte toe dat uit een evaluatie¹⁸ blijkt dat de innovatiebox heel effectief is voor het stimuleren van het Nederlandse vestigingsklimaat, maar minder effectief voor het stimuleren van technische innovatie.

De stelling luidde: Nederland zou de fiscale stimulering van innovatie meer moeten richten op jonge bedrijven. Hiermee was 73% van de respondenten het eens.

---

¹⁸ Rapport van SEO Economisch Onderzoek en Dialogic, 'Evaluatie van de innovatiebox 2010-2019. Doelgroepbereik, doeltreffendheid en doelmatigheid', Amsterdam/Utrecht 2023, online te raadplegen via <https://open.overheid.nl/documenten/d0477770-22bd-401f-9e8f-5a92292b6e3e/file>.

Tot slot de open vraag: waar moet bij de fiscale stimulering van innovatie wat u betreft de meeste aandacht naar uitgaan? Op het scherm vormde zich een *word cloud*¹⁹ van ingezonden termen. Een greep daaruit: duurzaamheid (deze term kwam het vaakst voor), effectiviteit (ook een populaire term), strategische onafhankelijkheid (relevant in het huidige tijdsgewricht), maatschappelijke impact, mkb-toegankelijkheid, behoud kenniseconomie en progressieve ontwikkeling.

5. Afsluiting

Peter Essers²⁰ bedankte de organisatoren en sprekers voor een interessante middag en sloot af met een paar inhoudelijke opmerkingen. Bij de presentatie van Harms plaatste Essers de kanttekening dat men moet uitkijken met de suggestie: als we alles goed uitleggen, zal de misperceptie wel uitblijven of verminderen. De perceptie van mensen krijg je namelijk niet zomaar weggepoetst. De presentatie van Vereijken-van den Bosch roept de vraag op: hoe zit het met maatschappelijk verantwoord ondernemen in relatie tot belastingheffing? Over de presentatie van Van Hulsten merkte Essers ten slotte op dat het Nederlandse vestigingsklimaat en technologische innovatie twee kanten van dezelfde medaille zijn. Het streven naar technologische innovatie is er juist op gericht om Nederland aantrekkelijk te houden.

De bijeenkomst werd afgesloten door Loes van Hulsten, die de sprekers bedankte voor hun bijdragen.

---

¹⁹ Volgens Wikipedia is een *word cloud* 'a visual representation of text data which is often used to (...) visualize free form text. Tags are usually single words, and the importance of each tag is shown with font size or color.'

²⁰ Voorzitter van de Koninklijke Vereniging voor Belastingwetenschap en emeritus hoogleraar belastingrecht Tilburg University.